

Փաթկելն Մենիլէզը պաշտօնական լրագիրը Արեւելեան խնդրոյն վրայոք երկու յօդուած մը կը հրատարակէ, որմէ հե-

Ե.Օ.Գ.ԵՅԻՆ

Այսօր Հայոց Պատրիարքարանը մեծ ժողով գումարուեցաւ։ Հայրիւր յիսուենի չափ ազգիս երեւելի անձինք թէ աշխարհական և թէ հոգեւորական հրաւիրեալ էին, որ ազգային վարդապետութեան խնամքը հաստատող Այսօրեան կան նոր հրովարտական հանդիսաւոր ընթերցանութեանը ներկայ գտնուին։

Վեհապատիւ Սրբազան Հայրը համառօտ ատենաբանութիւն մը ընելով Աւատաբար Սուրբ Թովմայի ամեն ժամանակ իւր Վեհապատիւութեանը հպատակեալ ազգաց վրայ ունեցած խնամքը գովութեամբ յիշատակեց, և շատ օրհնութիւններ քրաւ Մեծագործ Այսօրեան Օգոստոսի անձին առողջութեանը և կենաց երկարութեանը համար։

Այսօրեան հրովարտական կարգադրութեամբ ժամանակը թողնելով ամեն հանդիսականները ոտքի վրայ ելան, և ընթերցանութեամբ ամենքը միաբերան Սուրբ Այսօրեան աղագիւցեցին։ Սուրբ և անպատմելի եղաւ ազգիս ուրախութիւնը այսպիսի բարձրագոյն շնորհաց նորին արժանանալուն համար, որով բնական հաւատարմութեան զգացմանց վրայ կրկին երախտագիտութեան զգացմունքը յաւելցաւ։

Յիշեալ արքունի Հրովարտակը մայրաքաղաքիս եկեղեցեաց մէջ ալ պիտի կարգադրէ ժողովրդեան առջև, և մէջ մէկ տպեալ օրինակը դուրս տնորւանք գտնուող Հայոց Աւաջնորդաց և մանր բեկից խրկուելու է, որպէս զի ընդհանուր կերպիւ ամենուն ծանուցուի։

Կրթմանը թէ Ամենապատիւ Պատրիարքը Հայոց ազգին կողմէն շնորհակալութեան նամակը գրելու և միջնորդութեամբ արտաքին գործող Նախարար Բարձրապատիւ Փաշայի Վեհապատիւ Սուրբ Թովմայի մատուցանելու է իւր ժողովրդեան անխիտի հաւատարմութեան և մեծ երախտագիտութեան հաւատարմութեան համար։

Կարծեմք Բարեխնամ Սրբազան Հայրերիս առատաբար Վեհապատիւ Սուրբ Թովմայի Բարձրագոյն հրամանին համեմատ վարուած կրնայ, և Հայոց ազգիս մեծ ծառայութիւն մը ըրած կրնայ, եթէ իւր և նախկին Պատրիարքաց ու Վաթիկանի օրով շնորհուած, և աղբային վանքերու Եկեղեցիներու մէջ և ուրիշ տեղուանք գտնուած բոլոր արտոնութեանց վաւերացեալ Հրամանագիրները խոր խաւարէն երևան հանէ, որ անի ունեւին շրջան յաւելցուի։

Իսկ հրեցին պզտի տնեանի մէջ և տախտակէ շինուած, և ներքի դին քանի մը պատկերներ կան, որոց ամենէն մեծը Հայր Աբրահամին զոհ մատուցածն է։ Եւ իսկ երկրեցիկն քով մէկ եկեղեցիի աւերակ մը կայ, որուն աշակերտեան պատը կէս կործանած կը տեսնուի և շատ զեղեղի անտարան ունի։ Եւ իսկ այս Երկրի շինուած Սուրբ Հովնաթանի անցնելով Բրիտանի երկրորդ անգամ ինկած տեղն երևար, որն որ Երկրի կային քովն է, և Սուրբ Զարուծիւն եկեղեցիին կցուած է, և աս տեղն ալ առջեւ երկրեցիկն նման, գետին վրայ ինկած սիւն մըն է։ Նոյն տեղէն քիչ մը վեր ելլալով Հաւաքեցող եկեղեցին եկանք, որն որ Սուրբ Երեմիայի անուն գաղաթիւն է։ Եւ ըստ վրայ էր որ Հայր Աբրահամ Աստուծոյ հրամանաւ գլխաւոր իւր օրգին Աստուծոյ զոհ պիտի մատուցանէր, ինչպէս Աստուածաշունչն ալ կը վկայէ։

* Պատմութեանց հետեւելով, ստուգելի չի գտնուիր թէ Հայր Աբրահամի ողջակի լեռն Մօրիա էր թէ Գողգոթան։ աս երկու լեռները իրարու քովն են, յիշեալ Գողգոթան լեռն Սուրբ Զարուծեան եկեղեցին մըն է, քովն քով է, Աստուածաշունչն Մօրիա լեռն կըսէ, ողջակի լեռն։

և տպագրութեամբ ալ ի լոյս ընծայէ, որպէս զի յարգելի հասարակութիւնը Մեծագործ Օսմանեան Տէրութեան արգարանէր ինքնակալ կողմէն ժամանակ առ ժամանակ շնորհուած բարեբերեալ ազգի ճանձնայ, զանոնք յարգել ու վայելէ, և իւր Օգոստոսի արեւորտնեւորուն ըստ արժանեղն շնորհակալութեան պարտաւորութիւնը կատարէ։

Մեծագործ յարգելի հասարակութիւնը հետաքրքիր է յիշեալ Հրովարտական միաբերան խնամքը, վաւերացնելով անոր ճիշտ թարգմանութիւնը (բուն տաճկական ոճը չի փոխելով) այս տեղս կը գտնուի թող յայն ազգերը որ Օսմանեան Մեծագործ Տէրութեան կրօնական թոյլտուութեամբ վրայ արագ դնել կուզէին, այս հրովարտակը կարգադրով խմանան կամ խոտովանին թէ որչափ իրենք կը խառնուէին կամ ուրիշները խառնուէին կաշխատէին և այսպէս Մեծագործ Տէրութեան անխրաւութիւն ընել կուզէին։

Թարգմանութեան Արքունի Հրովարտական որ պատահաւորապէս Գլխոյ գտնաւան ազգայ հպարտելոյ Օսմանեան Մեծագործ Սրբապատիւն։

Հրովարտական դուրսը Այսօրեան Նշանագիրը (Թուական) կայ և անոր առաջը Վեհապատիւ Սուրբ Թովմայի խախտման ձեռք գործած է «Այս Բարձրագոյն Հրամանիս լիճիւնները առանց փոփոխութեան միշտ և հանապազ ի գործ դրուելուն ուղարկութիւն և անոր հակառակ կուծենէն գրուելութիւն և զգաստութիւն ըլլայ»։

Բրիտանեաց ազգին ընտելեալ պարծանք և Զիսուադեան ժողովրդեան մեծամեծաց գլխաւոր (անի) Զակիւր Աբր. Եպիսկոպոս, Պատրիարք Հայոց Ստանդարտադրող և շրջակայից, (Երաւաբանաց աստիճան քո)։ Եւ այս անական բարձրագոյն հրամանս քեզ համաժամանակը գիտնաւ որ արդար և ամենաբարձր Տէրն մեր Աստուածային բարձր շնորհաց և երկնային անհուն բարութեանց համեմատ, իմ Այսօրեան Օգոստոսի անձն Տէրութեան և իշխանութեան փառաց արժանի ընելով, և թագաւորութեան ու (տաւաքեական Փոխանորդութեան բարձր աստիճանը հասցնելով) (փառք և շնորհ Աստուծոյ) այսչափ երկիրներ, քաղաքներ և գետնազան հպատակներ, ազգեր և ծառայներ, Փոխանորդութեան արդարակարգ ձեռքը իւր Աստուածային յատուկ աւանդ, յանձն ըրած ըլլալուն, ինչպէս որ Փոխանորդութեան հրամանատարութեան պարտն ու Այսօրութեան և արքայութեան բարձրագոյն տնօրէնութեան հարկն է, Այսօրեան բարեբաղդ ամբողջ նստելէս ի վեր՝ Աստուածային շնորհաց օգնութեամբ և երկնային բարեաց նպատիւը Տէրութեանս ամեն աղբի հպա-

տակաց կատարեալ պաշտօնութիւն, և մանաւանդ ինչպէս որ ի վաղուց հետէ կրնայ, կրօնից և հոգեւոր գործող մէջ առանց բացառութեան կատարեալ հանգստութիւն ունենալուն մասին, ըստ պահանջման Այսօրեան ճշմարիտ բարի նպատակաց և բարձրագոյն անկեղծ կամաց միշտ գործնական շնորհքը և Այսօրեան Տէրութեան անդադար տեսչութիւնը արժանապէս ի գործ կը դրուին, և անոր բարի հետեւներ և օգտակար պատուները հանապազ անկեղծ կը տեսնուին։ Եւ այս անհոգութեամբ կամ զանգուածութեամբ առաջնորդութեամբ պատահած, մէկ շատ չարաչար կիրառութիւնները ուրիշ անգամ չի կրնուել։ Եւ կերպիւ բոլորովին վերցնել և անհետ ընել իմ Այսօրեան բարձրագոյն նպատակը ըլլալով, Հայոց ազգի մէջ գտնուած Տէրութեան հաւատարմութեան հպատակաց Հոգեւորականներուն իմ բարձրապիտ մեծ Նախահարց կարգէն շնորհուած, և Այսօրեան Տէրութեան կողմէն ալ հաստատուած հոգեւորական յատուկ արտոնութիւնները և Այսօրեան երկիրներուն մէջ գտնուած եկեղեցեաց վանքերից, և անոնցմէ կախեալ երկիրներուն, անշարժ կալուածաց և ուրիշ կրօնական տեղեաց, և այս տեսակ ուստատեղեաց և հոգեւորականաց յատկացեալ (տուրքէ) ազատութիւնները և իրաւունքը, վերջապէս Պատրիարքի և փոխանորդացը վարդապետայինները բոլորովին Վերականգնուած (հրամանաւորութեան) մէջ պարտնաւորուած և գրեւորաւ այսպիսի արտոնութիւնները և թոյլտուութիւնները ամեն ժամանակ անխախտ պահուելով Այսօրեան յատուկ կամքս ըլլալուն, այս Աբրահամեան Բարձրագոյն նպատակը դարձեալ հաստատելով և ծանուցանելով, անոր ամենէն կերպիւ մը վնաս չի դաւել, և անոր հակառակ վարուելները Այսօրեան բարեբաղդեան հանդիպելով իրեն գիտնալուն համար վճարական Արքունի հրամանս արդարութեամբ գրուեցաւ, և պէտք եղած Պաշտօնեայիններուն իմաց տրուեցաւ, որ այս մասին իրենց կողմէն ամենէն անհոգութիւն ինչպէս տեղի չի մնայ։ Եւ հրամանս անթել է ճշմարտութեամբ գործադրութիւնը Այսօրեան բարձր նպատակ ըլլալով ծանուցանելու և հաստատելու համար Աբրահամի դիմանէս այս բարձրագոյն Հրովարտական գրութեամբ իմ, որ յիշեալ Պատրիարքն էս, երկրութիւնը իմանալով պէս միշտ և հանապազ այս Այսօրեան հրամանին համեմատ վարուելու և գործելու, և անոր հակառակութիւնն զգաստանալու և հետեւանալու, և այս վրձնողական որոշմանս դէմ բան մը պատահելու ըլլային, իսկին Բարձրագոյն Դրանս յայտնելու և իմացնելու փութաւ։ Եւ այսպէս գիտնալով Այսօրեան Նշանագիրն հաւատ ընծայէ։

Վերանցաւ 1269 Շապան ամսոյ վերջը, 23 մայիս 1835, ի Մայրաքաղաքս Ստանդարտադրուած։

Հինգաբարձի օր Բրիտանի Աստուծոյ մերոյ հրաշափառ Համբարձման տօն։

Իսկ զեցին պզտի տնեանի մէջ և տախտակէ շինուած, և ներքի դին քանի մը պատկերներ կան, որոց ամենէն մեծը Հայր Աբրահամին զոհ մատուցածն է։ Եւ իսկ երկրեցիկն քով մէկ եկեղեցիի աւերակ մը կայ, որուն աշակերտեան պատը կէս կործանած կը տեսնուի և շատ զեղեղի անտարան ունի։ Եւ իսկ այս Երկրի շինուած Սուրբ Հովնաթանի անցնելով Բրիտանի երկրորդ անգամ ինկած տեղն երևար, որն որ Երկրի կային քովն է, և Սուրբ Զարուծիւն եկեղեցիին կցուած է, և աս տեղն ալ առջեւ երկրեցիկն նման, գետին վրայ ինկած սիւն մըն է։ Նոյն տեղէն քիչ մը վեր ելլալով Հաւաքեցող եկեղեցին եկանք, որն որ Սուրբ Երեմիայի անուն գաղաթիւն է։ Եւ ըստ վրայ էր որ Հայր Աբրահամ Աստուծոյ հրամանաւ գլխաւոր իւր օրգին Աստուծոյ զոհ պիտի մատուցանէր, ինչպէս Աստուածաշունչն ալ կը վկայէ։

Իսկ հրեցին պզտի տնեանի մէջ և տախտակէ շինուած, և ներքի դին քանի մը պատկերներ կան, որոց ամենէն մեծը Հայր Աբրահամին զոհ մատուցածն է։ Եւ իսկ երկրեցիկն քով մէկ եկեղեցիի աւերակ մը կայ, որուն աշակերտեան պատը կէս կործանած կը տեսնուի և շատ զեղեղի անտարան ունի։ Եւ իսկ այս Երկրի շինուած Սուրբ Հովնաթանի անցնելով Բրիտանի երկրորդ անգամ ինկած տեղն երևար, որն որ Երկրի կային քովն է, և Սուրբ Զարուծիւն եկեղեցիին կցուած է, և աս տեղն ալ առջեւ երկրեցիկն նման, գետին վրայ ինկած սիւն մըն է։ Նոյն տեղէն քիչ մը վեր ելլալով Հաւաքեցող եկեղեցին եկանք, որն որ Սուրբ Երեմիայի անուն գաղաթիւն է։ Եւ ըստ վրայ էր որ Հայր Աբրահամ Աստուծոյ հրամանաւ գլխաւոր իւր օրգին Աստուծոյ զոհ պիտի մատուցանէր, ինչպէս Աստուածաշունչն ալ կը վկայէ։

Եւ իսկ երկրեցիկն քով մէկ եկեղեցիի աւերակ մը կայ, որուն աշակերտեան պատը կէս կործանած կը տեսնուի և շատ զեղեղի անտարան ունի։ Եւ իսկ այս Երկրի շինուած Սուրբ Հովնաթանի անցնելով Բրիտանի երկրորդ անգամ ինկած տեղն երևար, որն որ Երկրի կային քովն է, և Սուրբ Զարուծիւն եկեղեցիին կցուած է, և աս տեղն ալ առջեւ երկրեցիկն նման, գետին վրայ ինկած սիւն մըն է։ Նոյն տեղէն քիչ մը վեր ելլալով Հաւաքեցող եկեղեցին եկանք, որն որ Սուրբ Երեմիայի անուն գաղաթիւն է։ Եւ ըստ վրայ էր որ Հայր Աբրահամ Աստուծոյ հրամանաւ գլխաւոր իւր օրգին Աստուծոյ զոհ պիտի մատուցանէր, ինչպէս Աստուածաշունչն ալ կը վկայէ։

Նախաճառութիւնը կատարեցաւ ըստ սովորութեան Եկեղեցիի ազգային Հիւանդանոցը, ուր Սրբազան Պատրիարք Հայրը, Մեծապատիւ Մահուտի Զանիկ Ամիրայի, և ազգիս երեւելի անձինքը, և ժողովրդեան մեծ բազմութիւն մը ներկայ գտնուեցան։

Սուրբ եկեղեցեայն աւարտմանէն ետքը վարժարանին քննութեան հանդէսը կատարեցաւ ի ներկայութեան Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հօրը և Զարգոյ Հանդիսականաց և նախ աշակերտներէն մէկը գեղեցիկ ճառ մը խօսեցաւ ի յորդոր ազգասիրութեան և ուսումնասիրութեան, և ի շնորհակալութիւն բազմապատիկ երախտաց մեծապատիւ Ամիրայից և բարեպաշտ Ժողովրդեան, որ ազգասիրական հոգեւոր կը բարեհաճին նպաստամատուց ըլլալ հիւանդանոցին և վարժարանին աննահանջելի հարկաւոր ծախսեցը։ Բնութեան նիւթերն էին Բրիտանեական ուղղափառ վարդապետութիւն եկեղեցեայն Հայաստանեայց, Բերականութիւն, Ճարտասանութիւն, Թուարանութիւն, Աշխարհագրութիւն, և գծագրութիւն, միանգամայն և տաճկերէն լեզուին ընթերցանութիւն և գիր։ Բնութիւնը տեղեց երեք ժամ։ Երկրայ գտնուողները մեծապէս դո՛հ և ուրախ եղան աշակերտաց բաւական յառաջադիմութեան, որուն ապացոյց կրնայ տեսնել Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարք Հօրը և Մեծապատիւ Ազգասէր Մահուտի Զանիկ Ամիրայի ըրած պարգեւաբաշխութեանց նուէրը բոլոր աշակերտաց և վարժապետաց ի խրախուս ջանասիրութեան նոյնի և ետքը կեքեցաւ քննութիւնը ուրիշ գեղեցիկ ճառով մը ի լեզու տաճկաց և բաղջրաձայն երգովք վերջացաւ հանդէսը։

Նոյն օրը Անգղիոյ Վեսմափայլ Դեսպան Լօրտ Ռեթքլիֆ այցելութեան եկաւ մեր Պատրիարքարանը, և Նորին Վեսմութեան վայելուց արժանաւոր մեծարանք և պատուով ընդունուեցաւ, և Ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարքին հետ բաւական ժամանակ տեսութիւն ըրաւ։

Կր լսեմք, որ Նորին Վեսմութիւնը Զուռաց Պատրիարքարանն ալ գացեր է յայցելութիւն Սրբազան Պատրիարքին։

Եւ իսկ երկրեցիկն քով մէկ եկեղեցիի աւերակ մը կայ, որուն աշակերտեան պատը կէս կործանած կը տեսնուի և շատ զեղեղի անտարան ունի։ Եւ իսկ այս Երկրի շինուած Սուրբ Հովնաթանի անցնելով Բրիտանի երկրորդ անգամ ինկած տեղն երևար, որն որ Երկրի կային քովն է, և Սուրբ Զարուծիւն եկեղեցիին կցուած է, և աս տեղն ալ առջեւ երկրեցիկն նման, գետին վրայ ինկած սիւն մըն է։ Նոյն տեղէն քիչ մը վեր ելլալով Հաւաքեցող եկեղեցին եկանք, որն որ Սուրբ Երեմիայի անուն գաղաթիւն է։ Եւ ըստ վրայ էր որ Հայր Աբրահամ Աստուծոյ հրամանաւ գլխաւոր իւր օրգին Աստուծոյ զոհ պիտի մատուցանէր, ինչպէս Աստուածաշունչն ալ կը վկայէ։

Եւ իսկ երկրեցիկն քով մէկ եկեղեցիի աւերակ մը կայ, որուն աշակերտեան պատը կէս կործանած կը տեսնուի և շատ զեղեղի անտարան ունի։ Եւ իսկ այս Երկրի շինուած Սուրբ Հովնաթանի անցնելով Բրիտանի երկրորդ անգամ ինկած տեղն երևար, որն որ Երկրի կային քովն է, և Սուրբ Զարուծիւն եկեղեցիին կցուած է, և աս տեղն ալ առջեւ երկրեցիկն նման, գետին վրայ ինկած սիւն մըն է։ Նոյն տեղէն քիչ մը վեր ելլալով Հաւաքեցող եկեղեցին եկանք, որն որ Սուրբ Երեմիայի անուն գաղաթիւն է։ Եւ ըստ վրայ էր որ Հայր Աբրահամ Աստուծոյ հրամանաւ գլխաւոր իւր օրգին Աստուծոյ զոհ պիտի մատուցանէր, ինչպէս Աստուածաշունչն ալ կը վկայէ։

